

LIERNE- MODELLEN

Plan for livsmestring og
sosial kompetanse i
Lierneskolene

Vedtatt i utvalg for folk og livskvalitet XX.12.2019

Innhold

Innledning.....	3
Målgruppe	3
Hva innebærer «livsmestring»?.....	3
Livsmestring som temaområde i skolen	3
Sosial kompetanse som temaområde i skolen	4
Kompetansetrapp Empati	6
Kompetansetrapp Samarbeid.....	7
Kompetansetrapp Selvhevdelse.....	8
Kompetansetrapp Selvkontroll	9
Kompetansetrapp Ansvarlighet	10
Forpliktende tiltak:	11
Årshjul for sosial kompetanse for 1.-10. årstrinn	11
Klassemøter	12
Faste årlige obligatoriske skolemiljøtiltak.....	15
Skole-hjem samarbeid	18
Utemiljø-Det gode tilsynet ute i friminuttet	21

Innledning

Å legge til rette for god sosial utvikling er et viktig område i grunnskolen, og det er tydelig presisert i læreplanverkets overordnede del – verdier og prinsipper for grunnopplæringen. Der står det blant annet at *Skolen skal støtte og bidra til elevenes sosiale læring og utvikling gjennom arbeid med fagene og i skolehverdagen for øvrig*. Å arbeide systematisk med sosial kompetanse i skoler er også et prioritert tiltak i Lierne kommunes forebyggende plan for barn og unge.

For å tydeliggjøre hvordan en i Lierneskolene systematisk arbeider med sosial utvikling, er det utarbeidet en plan for sosial kompetanse og livsmestring – Liernemodellen – som tar for seg ulike momenter av sosial kompetanse og beskriver aktiviteter som brukes i skolene som skal styrke elevenes sosiale kompetanse.

Sosial kompetanse er et av flere viktige deler innenfor livsmestring. Folkehelse og livsmestring er et av tre tverrfaglige tema som skolen skal legge til rette for. De tre tverrfaglige temaene i læreplanverket tar utgangspunkt i aktuelle samfunnsutfordringer som krever engasjement og innsats fra enkeltmennesker og fellesskapet i lokalsamfunnet, nasjonalt og globalt.

Målgruppe

Denne planen er et arbeidsredskap for ansatte som arbeider i skolene. Planen forplikter både ansatte i skolen samt ansatte innenfor skolehelsetjenesten til å arbeide med prioriterte områder innenfor sosial kompetanse.

Sentralt i planen er kompetansetrapper, samt koblingen mellom hvordan skolene skal arbeide med ulike aktiviteter til kompetansetrappene.

Det er et lederansvar å sikre gjennomføring av aktivitetene på en god måte, og kontaktlærerne har et ekstra ansvar inn mot den enkelte elevgruppa til å gjennomføre aktiviteter i praksis.

Hva innebærer «livsmestring»?

Folkehelse og livsmestring som tverrfaglig tema i skolen skal gi elevene kompetanse som fremmer god psykisk og fysisk helse, og som gir muligheter til å ta ansvarlige livsvalg. I barne- og ungdomsårene er utvikling av et positivt selvbilde og en trygg identitet særlig avgjørende.

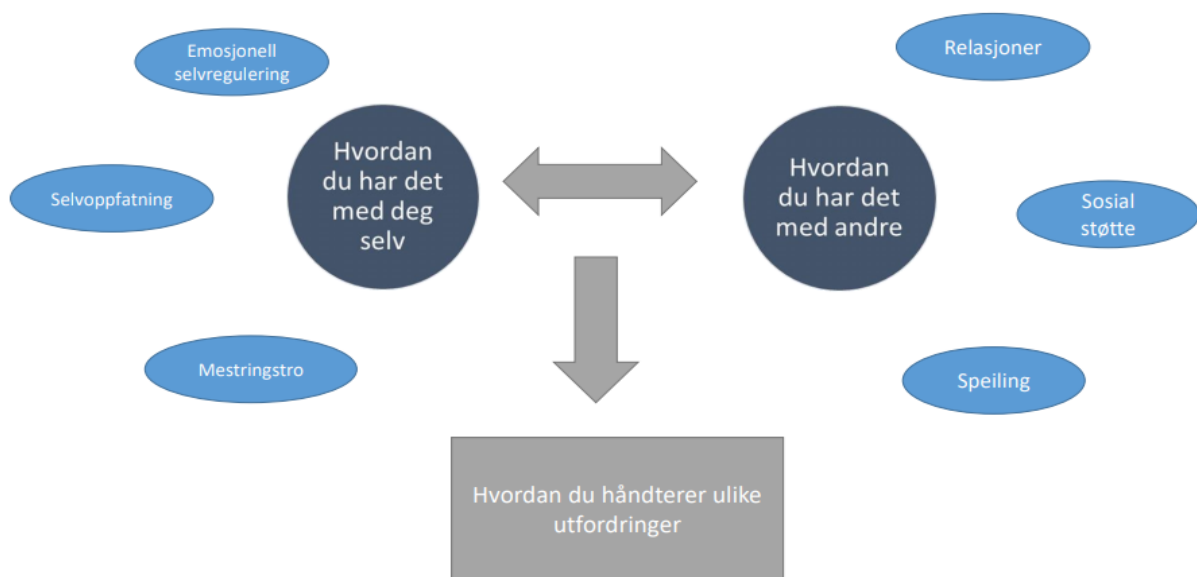
Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU) definerer livsmestring slik: ”Å utvikle ferdigheter og tilegne seg praktisk kunnskap som hjelper den enkelte til å håndtere medgang, motgang, personlige utfordringer, alvorlige hendelser, endringer og konflikter på en best mulig måte. Å skape en trygghet og tro på egne evner til å mestre også i fremtiden.” (Prebensen & Hegstad 2017, s. 9)

Livsmestring som temaområde i skolen

«Livsmestring dreier seg om å kunne forstå og å kunne påvirke faktorer som har betydning for mestring av eget liv. Temaet skal bidra til at elevene lærer å håndtere medgang og motgang, og personlige og praktiske utfordringer på en best mulig måte (...) Aktuelle områder innenfor temaet er fysisk og psykisk helse, levevaner, seksualitet og kjønn, rusmidler, mediebruk, og forbruk og personlig økonomi. Verdivalg og betydningen av mening

i livet, mellommenneskelige relasjoner, å kunne sette grenser og respektere andre, og å kunne håndtere tanker, følelser og relasjoner hører også hjemme under dette temaet» (LK 06, ny overordna del, punkt 2.5.1).

En modell for livsmestring

Olsen og Traavik (2010, s. 52)

Sosial kompetanse som temaområde i skolen

Udir beskriver sosial kompetanse som et sett av ferdigheter, kunnskaper og holdninger som vi trenger for å mestre ulike sosiale miljøer.

I skolen kan det være nyttig å ta utgangspunkt i fem grunnleggende dimensjoner:

✓ **Empati**

Empati er viktig for å kunne etablere vennskap og nære relasjoner til andre, og vil også fungere som en motvekt mot for eksempel mobbing og vold. Empati er situasjonsbestemt og kan derfor utvikles og endres. Skal elevene utvikle empati, bør de møte empatiske lærere.

✓ **Samarbeid**

En viktig side ved samarbeid er å følge regler og beskjeder. Samarbeid innebærer å dele, hjelpe andre og være gjensidig avhengig av hverandre. Samarbeid bør øves på i realistiske sammenhenger, og det må verdsettes og utøves aktivt.

✓ **Selvhevdelse**

Evne til selvhevdelse er ofte avgjørende for å kunne delta aktivt i sosiale fellesskap. I dette ligger også evnen til å kunne si nei til det du for eksempel helst ikke bør være med på. Selvhevdelse omfatter å be andre om hjelp, kunne stå for noe selv og å reagere på andres handlinger.

✓ **Selvkontroll**

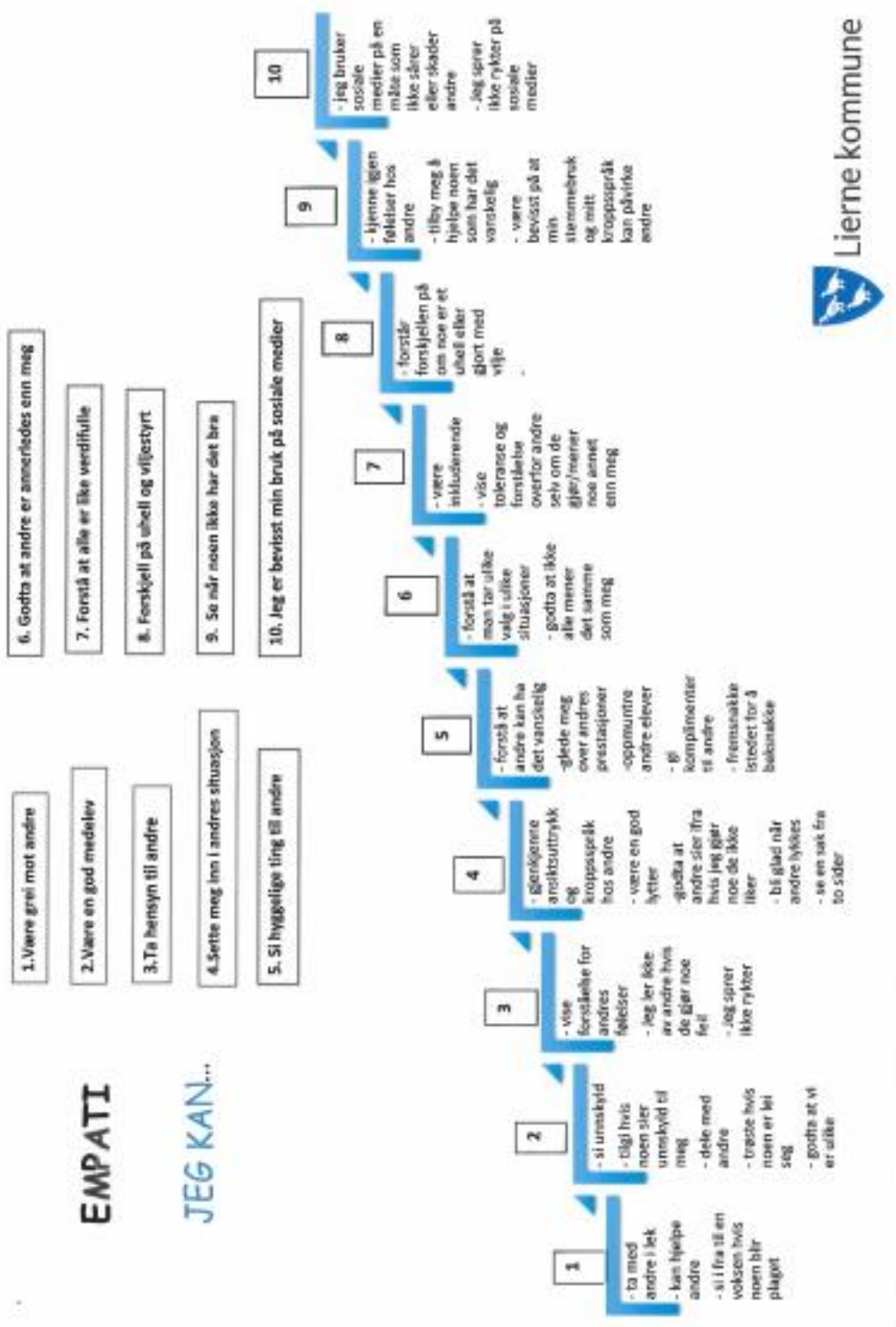
Selvkontroll handler om å tilpasse seg fellesskapet og ta hensyn til andre. Det innebærer å kunne vente på tur, være kompromissorientert og å reagere på erting og kommentarer fra andre uten å ta igjen, bli sint eller slåss. Bevissthet om egne følelser og evne til å forstå seg selv er her vesentlig.

✓ **Ansvarlighet**

Ansvarlighet dreier seg om å utføre oppgaver og vise respekt for egne og andres eiendeler og arbeid. Utvikling av ansvarlighet vil ha sammenheng med å få ansvar gjennom medbestemmelse og ta konsekvensene av ansvaret. Ansvarlighet handler også om evnen til å kunne kommunisere med voksne.

Innenfor hvert fokusområde er det utarbeidet kompetansetrappene. Trappene har kompetansemål som igjen er brutt ned til konkrete ferdighetsmål/tegn på læring. Ferdighetsmålene er delt inn i forskjellige trinn. Trinnene i utviklingstrappa tilsvarer ikke det samme som klasstrinn, men uttrykker utviklingstrinn for den enkelte elevs læringsprosess innenfor området sosial kompetanse. Kontaktlærer har ansvar for å bruke disse aktivt i vurderingen av elevene. Disse skal tas med både i elev-/foreldresamtaler og på halvårsvurderinger. I tillegg er det utarbeidet vurderingsbøker/målar som eleven selv kan vurdere sin egen sosiale kompetanse. Disse kan være et supplement til kompetansetrappa.

Kompetansetrapp Empati

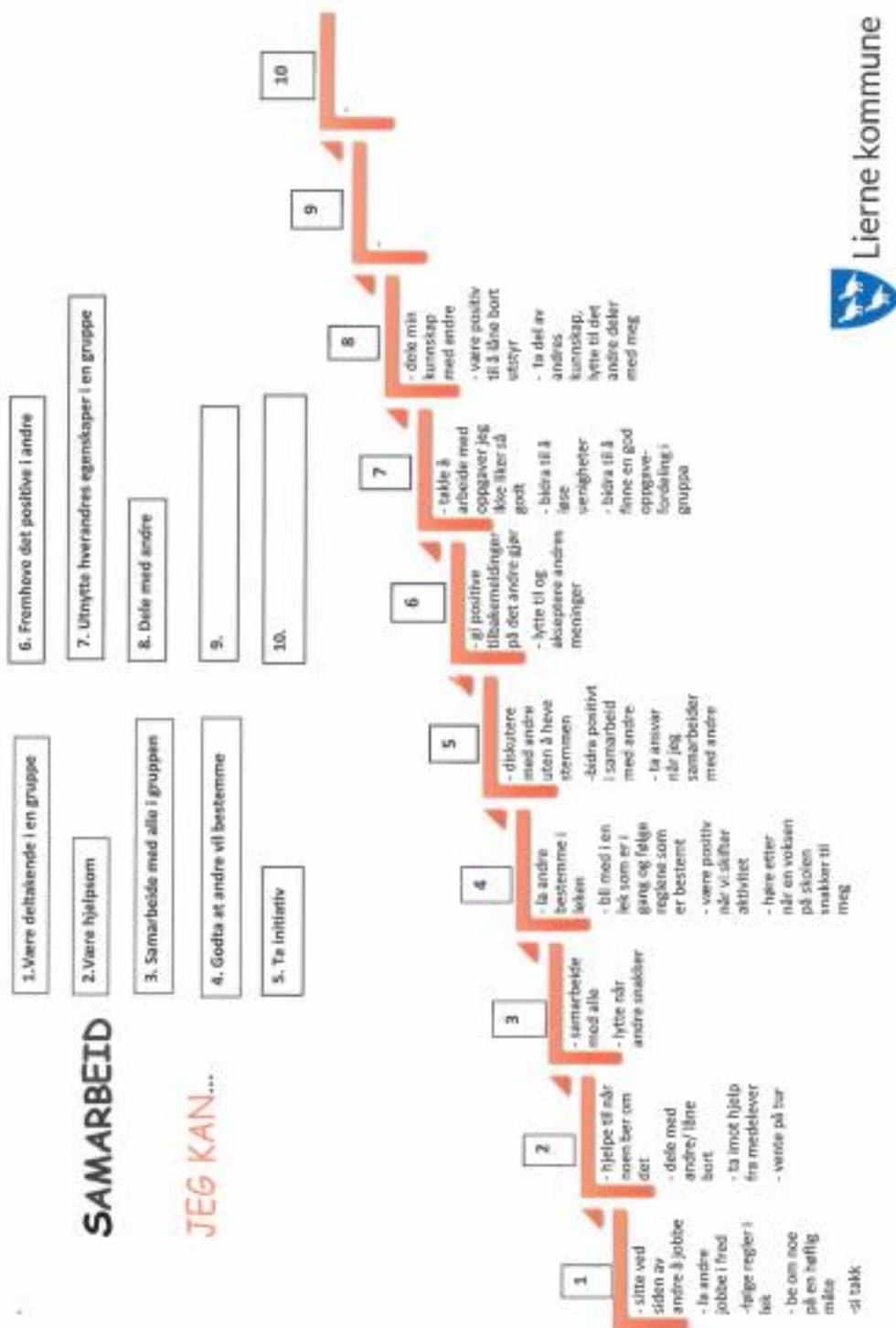

EMPATI

JEG KAN...

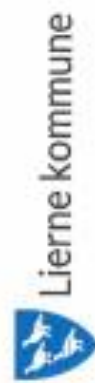
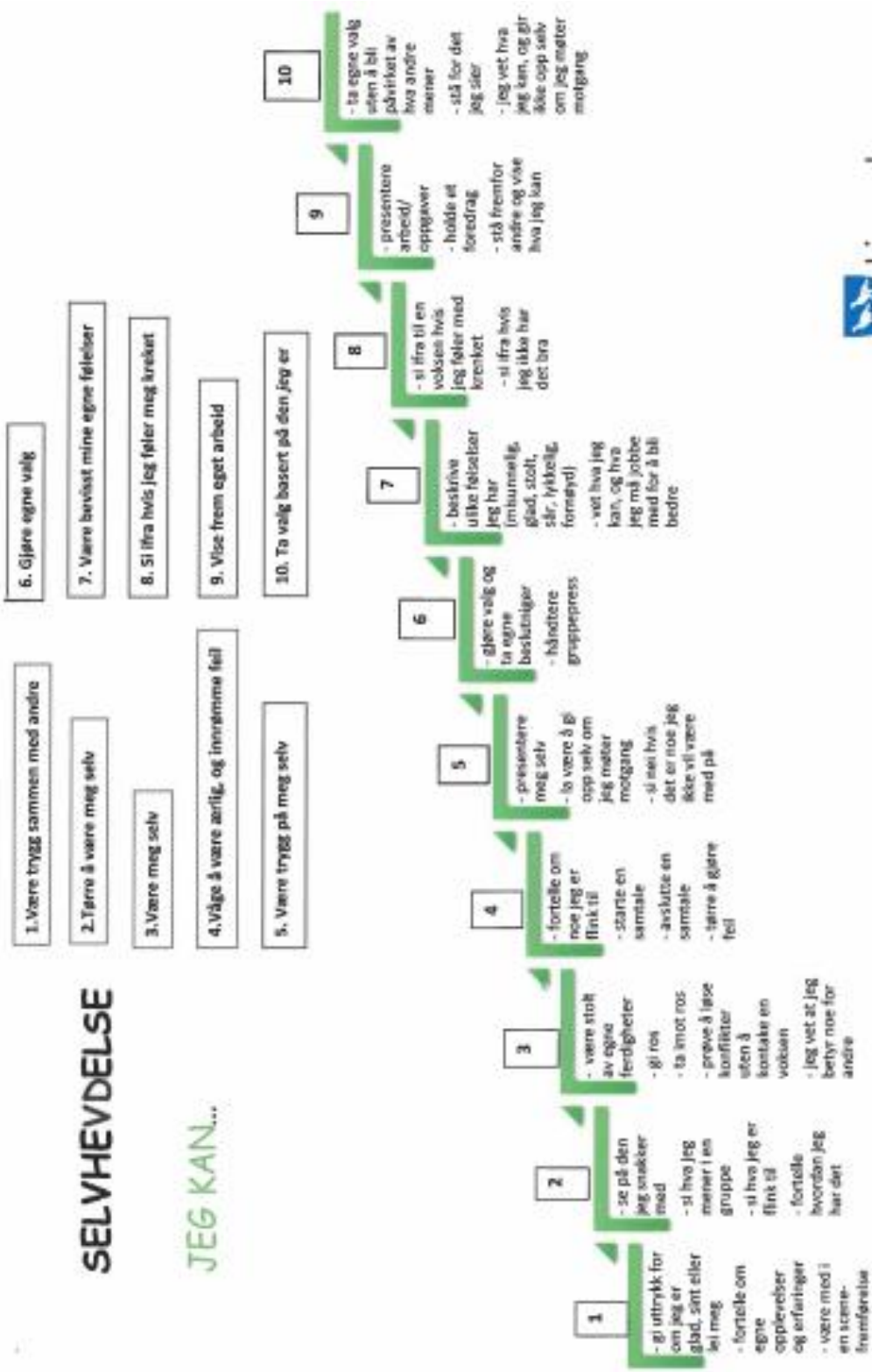
Kompetansetrapp Samarbeid

Kompetansetrapp Selvhevdelse

SELVHEVDELSE

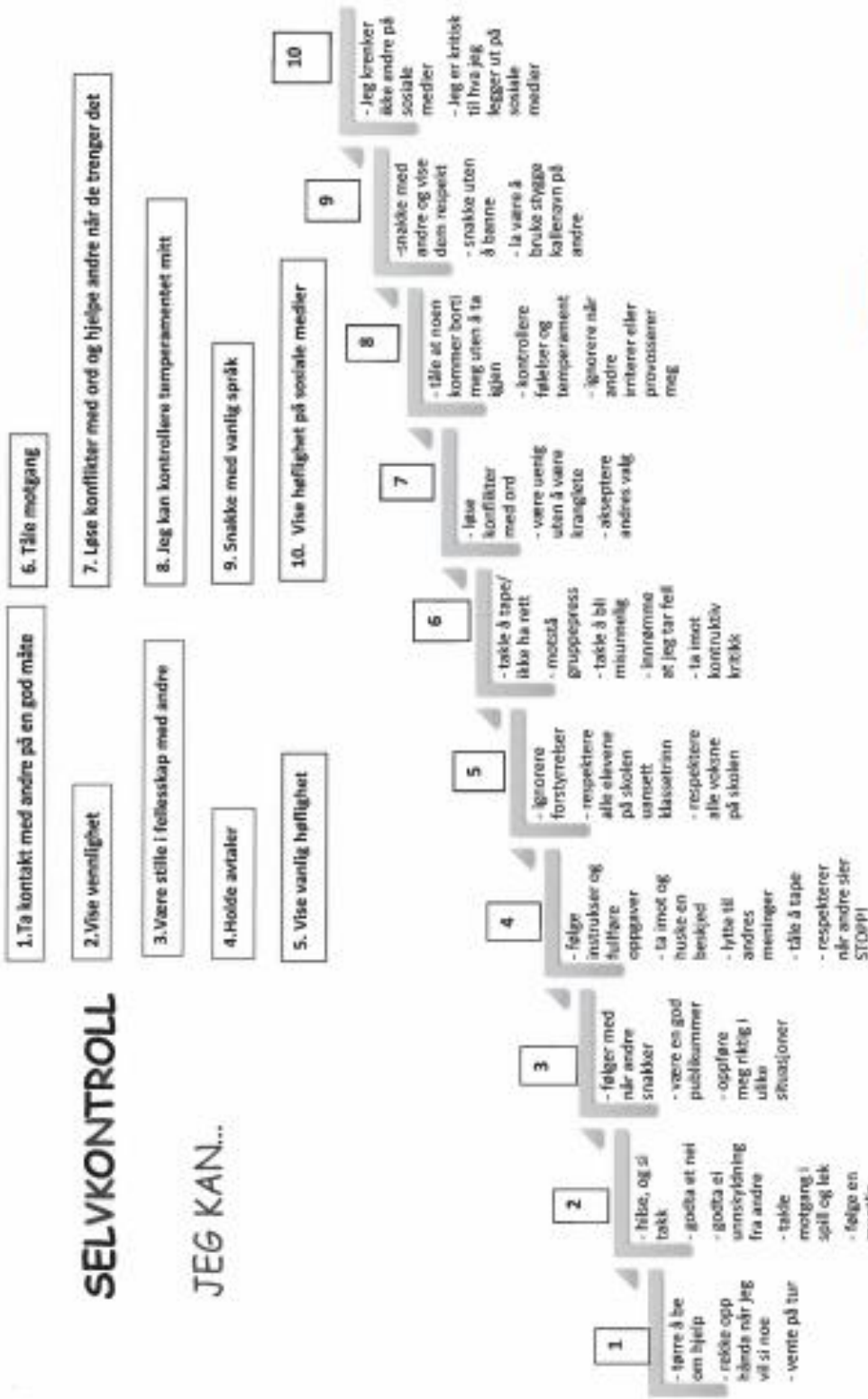
JEG KAN...

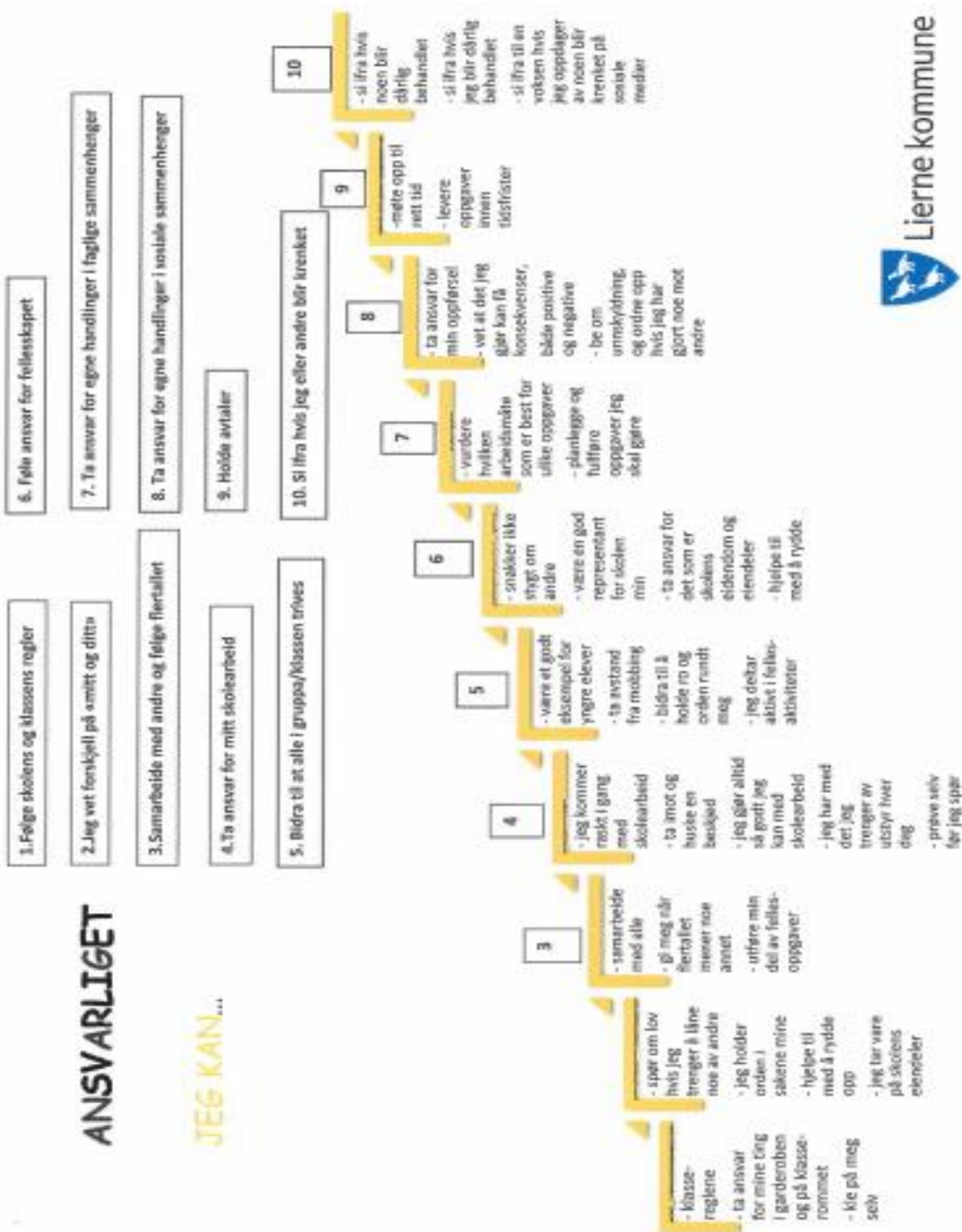
Kompetansetrapp Selvkontroll

SELVKONTROLL

JEG KAN...

Kompetansetrapp Ansvarlighet

Forpliktende tiltak:

HVA	NÅR	ANSVAR
Gjennomføre klassemøter gjennom året	Kontinuerlig	Kontaktlærere
Følge plan for fellesaktiviteter	Kontinuerlig	Kontaktlærere
Elevsamtale – tema: Utvikling av sosial kompetanse, trivsel, tilhørighet	Minst 2 ganger i året	Kontaktlærere
Utviklingssamtale – tema: Utvikling av sosial kompetanse, trivsel, tilhørighet	2 ganger i året	Kontaktlærere
Klasseregler	1-2 ganger i året	Kontaktlærere
Elevrådsarbeid – bidra til at elevene utvikler sine evner til å uttrykke selvstendige meninger og sine evner og vilje til samarbeid og ansvar	Ukentlig	Kontaktlærere, elevråd
Nettvettsarbeid	Ukentlig	Alle lærerne, foreldre
Ordensregler	1 gang i året	Rektor, lærere,
God klasseledelse – klare forventninger til sosial framferd innenfor kompetanse-områdene empati, samarbeid, selvhevdelse, selvkontroll og ansvarlighet	Kontinuerlig	Alle lærerne, ledelsen
Forebyggende problem – og konflikthåndtering	Kontinuerlig	Lærere, ledelsen
Bruke tema og arbeidsmåter som naturlig tar opp i seg elementer av sosial kompetanse	Kontinuerlig	Alle faglærere
Oppdatering, vurdering og implementering av plan for livsmestring og sosial kompetanse i Lierneskolen	Årlig	Ledelsen
Foreldremøte på høsten skal planen gjennomgås Nettvevt skal være et tema på foreldremøte	1 gang i året	Kontaktlærere

Årshjul for sosial kompetanse for 1.-10. årstrinn

Skolen skal arbeide med sosial kompetanse hele året, men det utarbeidet periodestyrt fokusområder der en jobber mer intensivt med hva hvert fokusområde innebærer og oppgaver knyttet til disse.

Periode/dimensjon	Sosiale fokusområder
August og september	God skolestart/Samarbeid
Oktober	Empati/respekt og toleranse inkl. nettvevt
November	Vennskap
Desember	Omtanke
Januar	Digital kompetanse og kommunikasjon
Februar	Selvhevdelse/Mot
Mars	Selvbilde
April	Ansvarlighet
Mai	Selvkontroll/selvtutvikling
Juni	Repetisjon-hva har vi lært?

Klassemøter

Alle klasser skal ha klassemøte minst annenhver uke. Elevrådsrepresentantene skal involveres på de trinn det er aktuelt for. Det er lærer som leder møter og styrer innholdet. Klassemøtene skal gjenspeile arbeidet med periodens sosiale mål.

Varier mellom samtale, loggskrivning, drama, film, dialogspill...

Måned	Sosialt fokusområde	Klassemøte
August-september	<p>God skolestart</p> <p>Klasseregler</p> <p>Mobbing</p> <p>Samarbeid</p>	<p>Trinnregler</p> <p>Fellesregler</p> <p>Gode rutiner på trinnet</p> <p>Lekekurs 1.-4. årstrinn</p> <p>Bruk av logg/film (for eksempel «Den stygge andungen»)</p> <p>Hvem bestemmer i klassen? Hvordan er en god elev? Hvordan er en god lærer?</p> <p>Respekt, inkludering, toleranse</p> <p>Hva liker du ved skolen??</p> <p>Hva misliker du?</p> <p>Får du gå i fred til og fra skolen? Ser du andre som blir plaget? Hvor foregår plaging? Hvordan skjer plagingen?</p> <p>Jeg kan kriteriene for godt samarbeid</p> <p>Jeg vet hva som forventes av en god gruppeleder</p> <p>Jeg klarer å samarbeide med andre og fullføre en oppgave</p> <p>Jeg kan samarbeide i lek. Jeg «beliter» meg.</p> <p>Jeg kan ta initiativ og komme med forslag og ideer.</p> <p>Jeg kan lytte aktivt til de jeg samarbeider med</p> <p>Jeg kan utsette egne behov til fordel for andres</p> <p>Jeg kan gi og ta imot hjelp</p> <p>Jeg kan gi meg og godta andre sine forslag</p>
Oktober	<p>Empati/Respekt og toleranse</p>	<p>Jeg viser respekt for medelever og voksne når jeg...</p> <p>Empati; prøve å forstå hvordan andre har det</p> <p>Hva er mobbing? Hva er erting?</p> <p>Hvem bestemmer hva som er kult?</p> <p>Hvem bestemmer hvem som er populær?</p> <p>Hvordan få til et «gruppetrykk» mot mobbing?</p> <p>Hva gjør du når du møter en medelev eller voksen på skolen?</p> <p>Hvordan svarer du medelever og voksne?</p> <p>Viser du respekt for andre? Er det greit å være ulik?</p> <p>Lar du andres ting være i fred? Oppførsel i gangen</p> <p>Jeg lytter til andre uten å le, erte eller avbryte</p> <p>Hva gjør du hvis du har veldig lyst på noe du ikke eier?</p> <p>Hva betyr det å stjele? Hva gjør du hvis du ser at noen stjeler?</p> <p>Er det andre regler som gjelder for hvordan vi oppfører oss mot hverandre på internett/mobil?</p> <p>Er de lettere å erte/mobbe gjennom digitale media?</p>
November	<p>Vennskap</p>	<p>Jeg er en god venn. Hva er en god venn?</p> <p>Hvordan får man venner? Beholde venner?</p> <p>Kan du skolens regler og vet hvordan du kan bidra til en mobbefri skole?</p> <p>Inkluderer du andre i leken? Den gylne regel</p>

		<p>Hvordan oppfører en dårlig kamerat seg?</p> <p>Hvordan viser du at du setter pris på medelever?</p> <p>Blir du hørt hvis du vil fortelle noe viktig?</p> <p>Respekt; ta hensyn til at vi ikke er like</p> <p>Sier du fine ting til andre? Fremsnakker du?</p> <p>Tegne/illustrere ordtak; for eksempel «Ord kan slå»</p>
Desember	Omtanke	<p>Hvordan kan du vise at du bryr deg om andre?</p> <p>Er du flink til å oppmuntre andre? Bruk av rollespill, kroppsspråk</p> <p>Jeg sier ikke alt jeg tenker</p> <p>Jeg tar ansvar for mine ord og handlinger. Jeg lar andre sine behov komme foran egne.</p> <p>Hva gjør du når du ser at noen har det vondt?</p> <p>Hva gjør du når du ser at noen går alene? Er det noen som ofte går alene?</p> <p>Jeg vet hva begrepet empati betyr. Jeg kan vise empati for andre</p> <p>Jeg tenker over konsekvensene av det jeg gjør</p> <p>Hva kan du gjøre for at andre skal ha det kjekt i friminuttene?</p>
Januar	Kommunikasjon og digital kompetanse	<p>Jeg er bevisst mitt eget kroppsspråk. Det er samsvar mellom det jeg sier og kroppsspråket mitt</p> <p>Jeg er høflig. Jeg viser interesse for det andre sier.</p> <p>Jeg vet hva nettvett er</p> <p>Jeg viser «nettvett». Har du noen gang opplevd at noen skriver «stygge ting» om deg eller noen du kjenner?</p> <p>Hvordan tror du det føles?</p> <p>Hva er et rykte/ et falskt rykte? Hva synes du om at noen sprer et rykte om deg?</p> <p>Hva gjør du hvis du får høre et rykte? Har du noen gang startet et rykte?</p> <p>Er det forskjell på hvordan gutter og jenter plager andre?</p> <p>Hva kan du gjøre dersom du ser noen blir plaget?</p> <p>Sier du ifra til en voksen hvis du blir plaget?</p> <p>Hva gjør den voksne med det du forteller?</p> <p>Stopp regelen; hva innebærer den? Lyrer du regelen?</p> <p>Jeg kan bruke «jeg-budskap»</p> <p>Hvorfor skal vi snakke sant? Trenger du å si alt?</p> <p>Jeg snakker positivt om andre. Jeg snakker positivt til andre.</p> <p>https://www.iktplan.no/</p> <p>https://www.barnevakten.no/skole/</p>
Februar	Selvhevdelse/Mot	<p>Jeg har mot til å være meg selv og gjøre det som er rett.</p> <p>Jeg har mot til å si ifra. Jeg har mot til å hjelpe andre.</p> <p>Jeg har mot til å stå imot gruppepress. Jeg kan være meg selv</p> <p>Klarer du å si ifra når du er uenig?</p> <p>Blir du av og til tvunget til å gjøre noe du ikke vil?</p> <p>Jeg har mot til å uttrykke egne meninger</p> <p>Jeg har mot til å ta egne valg. Jeg har mot til å være ærlig.</p> <p>Jeg har mot til å ta egne sjanser og prøve noe nytt.</p>
Mars	Selvbilde	<p>Jeg har et realistisk selvbilde. Jeg kjenner mine styrker og svakheter. Jeg våger å utfordre meg selv.</p> <p>Jeg kan ta imot kompliment fra andre</p> <p>Jeg kan påvirke andres selvbilde i en positiv retning</p> <p>Hvordan velger vi lag i ballspill? Hvem skal få velge? Er det bra med faste lag?</p> <p>Jeg er trygg på meg selv. Jeg gjør egne valg; klær, sier meningen min. hva jeg liker/ikke liker, er meg selv</p>

		<p>Jeg kan uttrykke egne følelser</p> <p>Er du redd for negative kommentarer?</p> <p>Jeg kan ta imot veiledning/konstruktiv kritikk</p> <p>Hva kan gi deg bedre selvtillit?</p>
April	Ansvar	<p>Hvordan skal du oppføre deg?</p> <p>I timene, i gangen, på skoleveien, på bussen...</p> <p>Jeg bidrar til et godt læringsmiljø (når jeg...)</p> <p>Jeg kan stå for egne valg.</p> <p>Jeg tar ansvar for det jeg sier.</p> <p>Jeg tar ansvar for det jeg gjør.</p> <p>Jeg tar ansvar for egen læring/for å gjøre mitt beste/gjøre de oppgavene jeg får.</p> <p>Jeg kan si ifra til en voksen hvis noen er lei seg eller blir plaget.</p> <p>Jeg holder orden på egne saker og rydder opp etter meg.</p>
Mai	Selvtutvikling/selv kontroll	<p>Jeg kan vente på tur.</p> <p>Jeg vet hva jeg kan gjøre når jeg blir utålmodig.</p> <p>Jeg er utholdende uten å klage.</p> <p>Jeg gir meg ikke når jeg møter motgang/ jeg takler å møte motgang.</p> <p>Jeg kan fullføre det jeg har begynt på.</p> <p>Jeg kan jobbe mot mål over tid.</p> <p>Jeg viser pågangsmot.</p> <p>Tåler du like mye som de mener andre bør tåle?</p>
Juni	Repetisjoner	

Faste årlige obligatoriske skolemiljøtiltak

Ferdighet	1.-4.trinn	5.-7. trinn	8.-10. trinn
Samarbeids- læring	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Lærings-partner ✓ Lekegrupper ✓ Uteskole ✓ Teambuilding ✓ Steg for steg/Zippy venner ✓ Sosiale friminutt ✓ Familie-grupper ✓ Alle aldersblanda dager: fjelltur, skidag, musikkspill, friidrett. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Familiegrupper ✓ Vennedag ✓ Bli-kjenttur ✓ Uteskole ✓ Planlegge og gjennomføre skolens samling ✓ Overnattingstur på skolen – med samarbeidsøvelser/skape en fellesskapsfølelse ✓ Bruke målark om samarbeid for å bevisstgjøre elevene (egenvurdering) 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Bruke målark om samarbeid for å bevisstgjøre elevene (egenvurdering) ✓ Læringspartnere som trekkes for eksempel hver 14.dag ✓ Overnattingstur rundt skolestart ✓ Bruk av dialogspillet ✓ Filosofiske samtaler ✓ Hverandre-vurdering ✓ Samarbeidsoppgaver, der samarbeid er målet (Teambuilding)
Empati	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Sosiale friminutt ✓ Steg for steg/Zippy ✓ Lekegrupper En voksen kan gå inn å veilede ved behov. ✓ Rollespill 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Snakke om følelser ved å bruke Zippys venner/Steg for steg ✓ Jente/ guttegrupper ✓ Spille spill (HEL). ✓ Rollespill ✓ Se filmer om temaet ✓ Målark – egenvurdering av kjennetegn på empati 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Kjærlighet og grenser – 8.-9. årstrinn (hvert 2. år) ✓ Dramatisering og rollespill av sosialt samspill ✓ Individnivå: Oppskrift på empatisk kommunikasjon - lærer-elev ✓ Målark – egenvurdering av kjennetegn på empati ✓ Individnivå: Samspillmetoden
Selv- kontroll	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Steg for steg/Zippy ✓ Benevne følelsene – snakke om følelser! 	<p><u>Trening for oppøving av selvkontroll:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Øv på å gjenkjenne “forstadiet” til tap av selvkontroll. (Negative eller oppspilte følelser, fysisk eller psykisk smerte). 2. Tenk over konsekvenser av valgene du tar og finn alternative løsninger. Ta deg gjerne en tur ut av klasserommet for å roe deg ned. Trekk deg unna vanskelige situasjoner som oppstår i friminuttene. Snakk med en voksen! 	

		<p>3. Øv på selvkontroll på én ting av gangen. Hva er det største problemet akkurat nå?</p> <p>4. Vær åpen på hva du øver på akkurat nå, det gjør det enklere å ha fokus på målet.</p> <p>5. Skriv logg over hva som har gått bra/ikke bra. Tenk over situasjoner der målet ditt ble satt på prøve. Gi deg selv ros når du har lyktes! Belønn deg selv for god innsats, ikke bare et godt resultat.</p> <p>6. Stopp og ta pauser for å gjenoppbygge dine mentale ressurser. Sørg for å få nok søvn, riktig kosthold og trening.</p> <p>✓ Massasjestund</p> <p>✓ Ta opp individuelt og klassevis når situasjoner oppstår -> analysere situasjonen for å prøve å se ting utenfra, se for eksempel video for å få ting i perspektiv,</p> <p>✓ Målark (egenvurdering)</p>	
Selv-hevdelse	✓ Hilse se på hver enkelt	<p>✓ Dele klassen i grupper (jente/guttegrupper, små grupper)</p> <p>✓ Målark/egenvurdering</p>	<p>✓ Målark/egenvurdering</p> <p>✓ Arbeidsmetoder for å få aktivisere alle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dialogspillet - filosofisk samtale - gruppearbeid med videreformidling av fagstoff hvor alle må bidra for å få helheten
Ansvarlig-het	<p>✓ Dele opp i ansvarsområder i gruppe-arbeid</p> <p>✓ Gi oppgaver slik at alle MÅ bidra med noe.</p> <p>✓ Praktiske oppgaver (alt fra matlaging til leik, gym og uteopplegg)</p>	<p>✓ Arrangere joggedag, aktivitetsekveld, skolelunsj, fysisk aktivitet.</p> <p>✓ Fadderordning</p> <p>✓ Observere ansvarlighet: <i>kommer raskt i gang med arbeidet i timene, orden på bøker og lekser, husker beskjeder som blir gitt, tar ansvar for å finne informasjon som er nødvendig (bruker It's-learning aktivt), disponerer tida godt og fordeler lekser utover uka/gode arbeidsvaner, arbeider uten å forstyrre andre, møter til avtalt tid, leverer beskjeder hjemme</i></p> <p>✓ Ansvarlighet og arbeidsvaner som tema på elev- og foreldresamtaler</p> <p>✓ Bevisstgjøre elevene på konsekvenser for seg selv og andre ved ikke å ta ansvar (ikke til å stole på,</p>	

		<p>lite attraktiv samarbeidspartner, anmerkninger, nedsatt orden)</p> <ul style="list-style-type: none">✓ Ansvar kan ikke læres bort, men læres gjennom at elevene <i>blir gitt ansvar!</i>✓ Gruppearbeid med egne ansvarsområder✓ Kjærlighet og grenser (8.-9. årstrinn) – der både elever og foreldre er delaktige✓ Bygge ansvarlighetsfølelse: Egenvurdering/målark
--	--	---

Skole-hjem samarbeid

Et godt samarbeid mellom skole og hjem er en viktig forutsetning for et godt elevmiljø. For at vi skal oppnå et positivt læringsmiljø og god sosialisering, er det viktig at både skole og hjem går sammen om å skape gode rammer for læring.

Foreldrene er en ressurs for sine barn. Barn trenger grenser og oppfølging av skolearbeidet. Hjemmets involvering i sitt barns skolearbeid har stor betydning for barnets skoleprestasjoner og utdanning.

Udir presiserer:

Forskning viser at et godt samarbeid mellom hjem og skole, der også foreldrene har en aktiv rolle, har positiv betydning for barn og unge på en rekke områder relatert til skolen. Det fører til bedre læringsutbytte, bedre selvregulering, bedre trivsel, færre atferdsproblemer, mindre fravær, gode relasjoner til medelever og lærere, bedre arbeidsvaner, en mer positiv holdning til skolen, bedre leksevaner og arbeidsinnsats og høyere ambisjoner med hensyn til utdanning (Epstein et al., 2002; Epstein, 2005; Fan & Chen, 2001; Semke & Sheridan, 2010).

Tema:	Vi forventer at elevene:	Vi forventer at foresatte:	Vi forventer at de ansatte:
Høflighet	✓ Er høflige	✓ Sørger for at barnet behersker vanlig høflighet og folkeskikk	✓ Lærer elevene høflighet og respekt
Ordbruk	✓ Ikke bruke støtende og krenkende tiltale	✓ Påtaler støtende og krenkende ordbruk	✓ Påtaler støtende og krenkende ordbruk ✓ Informerer hjemmet dersom eleven gjentatte ganger har stygg ordbruk
Demokratiske spilleregler	✓ Viser respekt for andres meninger og søker løsninger ved uenighet ✓ Ber om unnskyldning når man har såret noen,	✓ Lærer barnet demokratiske spilleregler ✓ Søker løsninger med skole om uenighet. ✓ Lærer barnet å be om unnskyldning.	✓ Lærer barnet demokratiske spilleregler ✓ Søker samarbeid med foresatte om løsninger ved uenighet ✓ Hjelper elevene å gjøre opp for seg.

	og gjør opp for seg når man har gjort noe galt		
Grensetting	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Si stopp når noen gjør noe man ikke synes er OK 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Hjelper barnet til å sette grenser. ✓ Hjelper barnet å si ifra til skolen dersom noe er vanskelig 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Lærer elevene å respektere andres grenser. ✓ Følger opp konkrete saker foresatte eller elever har meldt
Støttende atferd	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Støtter og hjelper hverandre, viser omsorg 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Oppmuntrer hjelpsom og støttende atferd 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Fokuserer på atferd hvor elever støtter/hjelper hverandre, og viser omsorg
Plaging/mobbing	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Sier ifra til en voksen når man føler seg plaget, eller at andre blir plaget eller mobbet 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Gir beskjed til skolen dersom man mistenker at eget barn eller andres barn blir plaget 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Griper inn og følger opp ved mistanke om plaging/mobbing ✓ Følger tiltakene i skolens tiltaksplan mot mobbing
Korrigerende av atferd	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Respekterer å bli korrigerende av en voksen 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Lærer barnet å tåle og å respektere voksen korreksjon 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Lærer eleven å respektere voksenkorrigering av atferd ✓ Kontakter hjemmet dersom eleven ikke lar seg korrigere
Skoleregler	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Følger skole-reglene 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Er lojale mot reglementet ✓ Tar opp eventuelle forslag til endringer i FAU 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Informerer om skolereglene ved skolestart og på foreldremøter ✓ Er lojale mot reglementet ✓ Tar kontakt med hjemmet ved alvorlige brudd. Gir konkret tilbakemelding.

Fremmøte	✓ Kommer presis	✓ Passer på at barnet kommer presis	✓ Informerer hjemmet etter gjentatte for sent-komninger og udokumentert fravær
Orden	✓ Har orden i skole-sakene	✓ -Hjelper og trener barnet til å ha orden i skole-sakene	✓ Kontakter hjemmet når elevene ikke har orden i skolesakene sine
Skolearbeid	✓ Utfører skolearbeid og hjemmearbeid	✓ Følger opp arbeid som gjøres på skolen og hjemme	✓ Kontakter eleven/hjemmet dersom skolearbeid og hjemmearbeid ikke utføres på en tilfredsstillende måte
Mat	✓ Har med seg mat på dager det ikke er matordning	✓ Sørger for at barnet har spist frokost og har med seg mat på dager uten matordning	✓ Tar kontakt med hjemmet dersom eleven ikke spiser mat på skolen
Skolens bøker og utstyr	✓ Tar vare på skolens bygninger og materiell ✓ Behandler bøker og utstyr slik at det ikke ødelegges	✓ Lærer barnet respekt for skolen utstyr, materiell og bygninger	✓ Lærer elevene respekt for skolens utstyr, materiell og bygninger
Rydde	✓ Rydder i klasserom og fellesrom	✓ Lærer barna å rydde etter seg	✓ Har gode rutiner for rydding i klasserom og fellesrom

Skolen har ansvar for:

- Pedagogisk opplegg/undervisning og tilrettelegging i de enkelte fag
- At elever får nødvendig materiell til undervisningen
- Å gi hjemmet nødvendig informasjon om skolearbeid

Hjemmet har ansvar for:

- Sørge for at skolen får nødvendig informasjon om eleven
- Melde fra om fravær og sørge for at eleven er oppdatert på ukeplanen
- Lese informasjonsskriv/følge med på It`s learning
- Møte på foreldremøter og foreldresamtaler, eventuelt samarbeidsmøter
- Sørge for at eleven har riktige klær for været ved utflukt eller har klær liggende på skolen

Utemiljø-Det gode tilsynet ute i friminuttet

- ✓ Er ute til riktig tid og sted
- ✓ Bruker gul vest
- ✓ Er aktiv, involverende, imøtekommende og positiv overfor elever
- ✓ Følger opp skolens gjeldende regler, og vurderer om lek/aktiviteter er forsvarlige
- ✓ Forsterker positiv atferd, og hjelper til som konfliktløser når det er behov for det
- ✓ I konflikter/uønsket atferd opptrer bestemt og rolig, og melder fra til elevens kontaktlærer eller direkte til foresatte ved behov
- ✓ Er ekstra oppmerksom på områder hvor det er mye aktivitet eller konflikter
- ✓ Kommuniserer med andre inspiserende voksne slik at hele skolegården blir ivaretatt, og har et ekstra fokus på utgangene/inngangene ved skolen
- ✓ Hjelper barn som synes det er vanskelig å komme inn i lek
- ✓ Dersom du har behov for hjelp til å løse en situasjon, søk hjelp av en annen voksen
- ✓ Ved behov oppdatere de inspiserende voksne som overtar etter deg